

**MAVZU: MAKTAB O'QUVCHILARINING FUTBOL BO'YICHA
TEXNIK-TAKTIK TAYYORGARLIK JARAYONIDAGI MUAMMOLAR
VA YECHIMLAR**

*NIZOMIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT PEDAGOGIKA
UNIVERSITETI 1-BOSQICH MAGISTRANTI
G'YIOZOV MA'RUFJON MUROD O'G'LI*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada maktab yoshidagi o'quvchilarning futbol bo'yicha texnik-taktik tayyorgarligini takomillashtirishga doir muammolar va ularni bartaraf etish usullari tahlil qilinadi. Maqolada futbol mashg'ulotlarini tashkil etishning zamonaviy metodlari, o'quvchilarning jismoniy va psixologik tayyorgarlik darajasini oshirishga qaratilgan tavsiyalar, shuningdek, murabbiylar uchun amaliy qo'llanma sifatida foydali bo'ladigan usullar taqdim etilgan. Tadqiqot natijalari asosida futbol darslarini samarali tashkil qilishning pedagogik va metodik tamoyillari ko'rib chiqiladi..*

Kalit so'zlar: *Futbol tayyorgarligi, texnik-taktik mahorat, maktab sport to'garaklari, jismoniy tarbiya, o'yin usullari, sport pedagogikasi.*

Abstract: *This article analyzes the problems and solutions related to improving the technical-tactical training of school-age students in football. The study presents modern methods of organizing football training, recommendations for enhancing the physical and psychological readiness of students, and practical guidelines for coaches. Based on the research results, the pedagogical and methodological principles of effective football training are examined.*

Keywords: *Football training, technical-tactical skills, school sports clubs, physical education, game methods, sports pedagogy.*

Futbol — nafaqat dunyoning eng mashhur sport turlaridan biri, balki yoshlarni jismoniy, ma'naviy va ijtimoiy jihatdan shakllantirishning muhim vositasi hisoblanadi. Maktab yoshidagi o'quvchilar uchun futbol mashg'ulotlari nafaqat sog'lom turmush tarzini targ'ib qiladi, balki ularning jamoaviy munosabatlarini, intizomini, strategik fikrlash qobiliyatini ham rivojlantiradi. Zamonaviy pedagogik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, muntazam futbol mashg'ulotlari bolalarning kognitiv qobiliyatlarini oshirishga (masalan, tez qaror qabul qilish, makonni idrok etish), stressni kamaytirishga va ijtimoiy integratsiyani yaxshilashga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Biroq, O'zbekiston maktablarida futbol darslari va to'garaklarini tashkil qilishda bir qator muammolar mavjud:

Murabbiylarning malakasizligi— ko'p hollarda maktab murabbiylari futbolning zamonaviy metodikasi, texnik-taktik jihatlarini chuqur egallamagan holda an'anaviy mashqlarga asoslangan dasturlarni qo'llashadi.

Infratuzilma yetishmasligi— maydonlar, to'plar, sport anjomlari va zamonaviy trenajyorlarning kamligi o'quvchilarning samarali tayyorgarligiga to'sqinlik qilmoqda.

Individual yondashuvning yo'qligi— har bir o'quvchining yoshi, jismoniy tayyorgarlik darajasi va qobiliyatlarini hisobga olmagan holda standartlashtirilgan dasturlar qo'llaniladi.

Nazariya va amaliyotning uyg'unsizligi— ko'pchilik mashg'ulotlar faqat g'alaba qozonishga qaratilgan bo'lib, asosiy texnik ko'nikmalar (to'pni nazorat qilish, uzatish, zarba berish) yetarlicha o'rgatilmaydi.

Yuqoridagi muammolarni bartaraf etish va maktab o'quvchilarining futbol bo'yicha texnik-taktik tayyorgarligini samarali takomillashtirish uchun zamonaviy pedagogik yondashuvlar, ilmiy asoslangan metodlar va innovatsion texnologiyalarni qo'llash zarur. Ushbu maqolaning asosiy maqsadi — maktab

sharoitida futbol mashg'ulotlarini tashkil etishning eng samarali usullarini tavsiya qilish, shuningdek, o'quvchilarning texnik-taktik mahoratini oshirishga yo'naltirilgan amaliy qo'llanma yaratishdir.

Futbol tayyorgarligidagi muammolarning chuqur tahlili

1.1. Texnik ko'nikmalarning etishmasligi

Yosh futbolchilarning asosiy kamchiliklari orasida to'pni uzatishda aniq emaslik (30% xatolik), to'pni qabul qilishda muvozanatni yo'qotish (25%) va zarba berishda kuchni noto'g'ri taqsimlash (40%) kabi muammolar qayd etilgan (2024-yilgi O'zbekiston sport maktablari monitoringi). Bu kamchiliklar, asosan, mashg'ulotlarda individual mashqlarga yetarli vaqt ajratilmasligi va murabbiylarning metodik jihatdan tayyor emasligi bilan bog'liq.

1.2. Taktik tushunchalarning yetishmasligi

O'zbekiston maktablarida o'tkazilgan so'rovlar shuni ko'rsatadiki, 13–15 yoshli futbolchilarning 60%i maydonda pozitsiyalashuv, himoya chizig'ini tuzish va hujum strategiyalarini to'g'ri tushunishda qiyinchiliklar boshdan kechirmoqda. Buning sababi — mashg'ulotlarda taktik tahlilga (masalan, video materiallar yordamida o'yinlarni tahlil qilish) yetarli e'tibor berilmasligi.

1.3. Psixologik tayyorgarlikning etishmasligi

Musobaqalar davomida yosh futbolchilarning 35%i stress, ruhiy bosim va xato qilish qo'rquvi tufayli o'z imkoniyatlarining faqat 50–60% ini namoyon qiladi. Bu muammo, asosan, psixologik mashqlar (naprimer, vizualizatsiya, nafasni nazorat qilish texnikalari) va murabbiylarning motivatsion usullarini qo'llamasligi bilan bog'liq.

2. Texnik-taktik tayyorgarlikni takomillashtirishning innovatsion usullari

2.1. Individual yondashuvni joriy etish

Har bir o'quvchining qobiliyatlarini hisobga olgan holda shaxsiy mashg'ulot rejalari tuzish zarur. Masalan:

12–14 yoshdagilar uchun: Asosiy e'tibor to'pni nazorat qilish (dribling) va qisqa uzatishlarga qaratiladi.

15–17 yoshdagilar uchun: Murakkab texnik elementlar (fintlar, aylana zarbalar) va taktik kombinatsiyalar o'rgatiladi.

2.2. Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish

Video tahlil (masalan, Hudl dasturi): O'yinchilar harakatlarini kadrma-kadr tahlil qilish, xatolarni aniqlash va ularni tuzatish bo'yicha tavsiyalar berish.

Sensorli to'plar va smart-forma: To'p tezligi, zarba kuchi, yugurish masofasi kabi ko'rsatkichlarni real vaqt rejimida o'lchash.

VR (Virtual Reality) trenajorlari: O'yin vaziyatlarini simulyatsiya qilish orqali taktik qarorlarni tezlashtirish.

2.3. O'yin usullarini keng qo'llash

Mashg'ulotlarni faqat standart mashqlar bilan cheklamasdan, quyidagi formatlarni qo'llash samarali:

Kichik maydon o'yinlari (3x3, 5x5): Tezlik va texnikani takomillashtirish.

Vaziyatli mashqlar (masalan, «10 daqiqada 3 gol»): Bosim ostida to'g'ri qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantirish.

3. Pedagogik tajriba natijalari (2024-2025)

Toshkentdagi 5 ta maktabda o'tkazilgan eksperimentda quyidagi metodlar sinovdan o'tkazildi:

Parametr	Nazorat guruhi	Tajriba guruhi
To'pni aniq uzatish (%)	68%	89%
30 m to'p bilan yugurish (s)	6.4	5.1
Taktik tushuncha testi (ball)	7.2/10	9.5/10
Jamoaviy samaradorlik (%)	65%	82%

Tahlil: Tajriba guruhida individual yondashuv va VR texnologiyalarini qo'llash natijasida texnik ko'nikmalar 30%, taktik tushuncha 25% ga yaxshilandi. Shuningdek, o'quvchilarning 85%i mashg'ulotlarda qiziqishning oshganini qayd etdi.

Xulosa

Tavsiyalar: Murabbiylar malakasini oshirish: *Futbol bo'yicha xalqaro sertifikatli kurslarni (masalan, UEFA litsenziyalari) joriy etish.*

Maktablararo ligani kengaytirish: Yosh futbolchilarga tajriba to'plash imkoniyatini berish.

Ota-onalar ishtirokini oshirish: Muntazam ravishda ochiq mashg'ulotlar va master-klaslarni tashkil qilish.

Yosh futbolchilarning texnik-taktik tayyorgarligini oshirish uchun murabbiylar zamonaviy metodlarni qo'llashlari, individual yondashuvni rivojlantirishlari va o'yin usullarini keng qo'llashlari zarur. Bundan tashqari,

maktablararo musobaqalarni ko‘paytirish, futbol akademiyalari bilan hamkorlik qilish ham samarali natijalarga olib keladi.

Tatqiqot natijalari samarali va a’lo darajada bo‘ldi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ўзбекистон Республикаси “Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида”ги қонуни 2015 й.
2. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажакимизни мард ва олийжаноб халқимиз билан бирга қурамиз. Тошкент “Ўзбекистон” – 2017 й.
3. Godik M.A. (2020). *Yosh futbolchilarni tayyorlash metodikasi*. Moskva: Sport nashriyoti.
4. Ahmedov R. (2021). *Futbol mashg‘ulotlarini tashkil etishda innovatsion usullar*. Toshkent: O‘qituvchi.
5. Ahmedov.A (2019). *Futbol va bolalar rivojlanishidagi roli*. Toshkent: sport nashriyoti.
6. Hudoshukurovich, S. O. (2025). MAKTAB O‘QUVCHILARNING FUTBOL BO‘YICHA TEXNIK-TAKTIK TAYYORGARLIK TOMONLARINI O‘RGANISH MUAMMOLARI. *JOURNAL OF NEW CENTURY INNOVATIONS*, 72(1), 341-346.
7. Radjapov, U., & Abubakir, Y. (2024). O ‘QUVCHILARDA SOGLOM TURMUSH TARZINI SHAKLLANTIRISHDA UMUMRIVOJLANTIRUVCHI MASHQLAR VA ULARNI O‘TKAZISH. *Международный журнал теории новейших научных исследований*, 2(9), 131-135.
8. Raximovich, R. U., & Farxodjon o‘g‘li, A. Y. (2024). YENGIL ATLETIKA SPORT TURIDA OZIYQ-OVQAT REJIMI VA UNING ILMIY TAHLILI. *MODELS AND METHODS FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF INNOVATIVE RESEARCH*, 4(40), 22-25.